

Adviescommissie Water 2004 - 2018

Colophon

Dit is een uitgave van de
Adviescommissie Water

Tekst

Willem Jan Goossen, Karen van Essen
en Annemieke Hoogeveen

Eindredactie

Marieke Bos

Vormgeving

Frank van Leeuwen

Fotografie

Mediatheek Rijksoverheid,
foto pagina 2 Ivo Vrancken,
pagina 31 Marielle van Uitert

Met dank aan alle (oud-)leden en
(oud-)secretarissen van de AcW

www.adviescommissiewater.nl

December 2017

BREED KIJKEN, SMAL ADVISEREN

Adviescommissie Water

2004 - 2018

Inhoudsopgave

Onderwerp	paginanummer
Voorwoord	5
Geschiedenis	6 t/m 28
Overzicht leden AcW	8
Thema Waterveiligheid	10 en 11
Thema Waterbeleid in de volle breedte	14 en 15
Thema Wateroverlast en verzekeren	17
Overzicht bewindspersonen tijdens AcW-periode	18
Thema Wet, bestuur en governance	20 en 21
Overige adviezen	24
Thema Waterkwaliteit en zoetwatervoorziening	26 en 27
Overzicht leden secretariaat	28
Bijlage adviezen	29 en 30

Voorwoord

Per 1 januari 2018 is de Adviescommissie Water (AcW) opgeheven. Haar taken worden ondergebracht bij de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). Bijna veertien jaar lang heeft de AcW adviezen uitgebracht over zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het waterbeleid, waaronder de waterveiligheid, waterkwaliteit, wateroverlast en zoetwatervoorziening. De commissie was onafhankelijk en had een brede samenstelling met deskundigheid op het terrein van het openbaar bestuur, de ruimtelijke ordening, het waterbeheer en de financiële wereld.

De focus van de AcW leek smal, met water als single issue. Water is echter een essentieel onderdeel van onze leefomgeving. Het is de afgelopen veertien jaar een steeds belangrijker ordenend principe geworden bij de ruimtelijke inrichting van ons land. De commissie heeft in haar adviezen steeds goed de verbinding kunnen leggen met de andere onderdelen van het omgevingsbeleid. Deze brede oriëntatie maakte het werk in de AcW ook boeiend.

Belangrijk voor de AcW was altijd dat de adviezen een concrete bijdrage leverden aan zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het beleid. Het ging weliswaar vaak om langetermijnproblematiek, maar voor de commissie was het uitgangspunt altijd dat de beleidspraktijk van nu er wat mee kon. Daarbij realiseerden we ons dat uitvoering van waterbeleid een zaak was van alle overheden en er geen sprake kon zijn van een eenduidige top-down-aanpak. Dat is ook de kracht van het Nederlandse waterbeleid.

De adviezen werden weliswaar primair uitgebracht aan de bewindspersoon, maar de AcW heeft zich in haar adviezen steeds gericht op alle verantwoordelijke spelers op het waterdomein en deze verschillende eigen verantwoordelijkheden ook steeds scherp benadrukt.

Dit boek geeft een kort overzicht van de geschiedenis van de commissie en de adviezen die zij heeft uitgebracht, gelardeerd met foto's van bijeenkomsten en werkbezoeken en reacties van (oud-)leden.

‘Het ging weliswaar vaak om langetermijnproblematiek, maar voor de commissie was het uitgangspunt altijd dat de beleidspraktijk van nú er wat mee kon’

~ Hans van der Vlist

Hans van der Vlist

Voorzitter AcW

Adviescommissie Water 2004 – 2018

Breed kijken, smal adviseren

Veertien jaar lang adviseerde de Adviescommissie Water (AcW) gevraagd en ongevraagd over waterbeleid. Breed kijken en smal adviseren, dat was het adagium. Met als resultaat 39 adviezen, waarmee de commissie een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het Nederlandse waterbeleid. Hoe begon het ook alweer? Wat zijn volgens de (oud-)leden en secretarissen de hoogtepunten? En welke adviezen en werkbezoeken springen eruit? Een terugblik, in tekst en beeld.

De AcW dankt zijn bestaan feitelijk aan het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) van 2004. Bestuurders van de provincies, waterschappen en gemeenten spraken hierin met de staatssecretaris af om sámen en integraal te werken aan de waterhuishouding van Nederland. Dat was nodig omdat de opgaven voor waterveiligheid, wateroverlast en waterkwaliteit groot bleken. Denk

hierbij aan de hoogwaters op de Rijntakken en Maas van 1993 en 1995 en de hevige regenval in 1998, die op grote schaal leidden tot wateroverlast in de regionale watersystemen. Ook was sprake van voortschrijdende inzichten in de gevolgen van klimaatverandering. Alle betrokkenen bij het waterbeheer realiseerden zich dat een omslag nodig was. Tegen deze achtergrond bracht de Commissie

Waterbeheer 21ste eeuw in 2000 advies uit over het toekomstige waterbeleid in Nederland. Dat luidde: maak meer ruimte vrij voor water en wentel problemen niet meer af op de “buren”. De stroomgebiedsbenadering zou centraal moeten staan. Deze benadering sloot ook mooi aan bij de EU Kaderrichtlijn Water, die gelijktijdig werd aangenomen. Deze richtlijn vormde een hele nieuwe opgave voor verbetering van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater.

‘Het werk van de AcW heeft tot veel daden geleid’

~ Frans Tielrooij

Werkbezoek Hondsbroeksche Pleij ~ 20 05 2010

Behoeftte aan onafhankelijke advisering

De grotere opgaven leidden ertoe dat Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten in 2004 in het NBW taakstellende afspraken maakten over doelen en maatregelenpakketten voor waterveiligheid en waterkwaliteit. De coördinatie van de uitvoering van het NBW kwam te liggen bij het nieuwe ingestelde Landelijk Bestuurlijk Overleg Water (LBO-W). De regionale en lokale overheden in dit overleg adviseerden echter ook over integraal waterbeheer in de Commissie Integraal Waterbeheer (CIW). Daarmee was onafhankelijke advisering niet meer geborgd. Er ontstond behoefte aan een nieuwe onafhankelijke commissie. De CIW werd daarom opgeheven en in februari 2004 nam de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat Melanie Schultz van Haegen het besluit om

de Adviescommissie Water (AcW) op te richten. In haar instellingsbesluit gaf ze aan dat de commissie haar adviezen over de uitvoering van het integraal waterbeleid gevraagd en ongevraagd uit zou brengen aan de bewindspersoon, verantwoordelijk voor het waterbeleid. Die bewindspersoon kon vervolgens besluiten het advies te overhandigen aan andere bewindspersonen, decentrale overheden, de Tweede Kamer, overlegorganen etc.

Breed samengestelde commissie

Om integraal te kunnen adviseren, werd gekozen voor een breed samengestelde commissie. De leden waren afkomstig uit het openbaar bestuur, de kenniswereld en het bedrijfsleven en zij brachten kennis en ervaring mee over onder andere waterbeheer, waterbouw, ruimtelijke ordening, milieu, landbouw, bestuurskunde,

drinkwaterwinning en financiën. De commissie bestond aanvankelijk uit zeven leden, inclusief de voorzitter (zie tabel 1). Zijne Majesteit de Koning – toen nog Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje – die tot dat moment voorzitter was geweest van de CIW, werd de voorzitter van de AcW. Margreeth de Boer, onder meer oud-minister van VROM, werd plaatsvervangend voorzitter.

Vliegende start

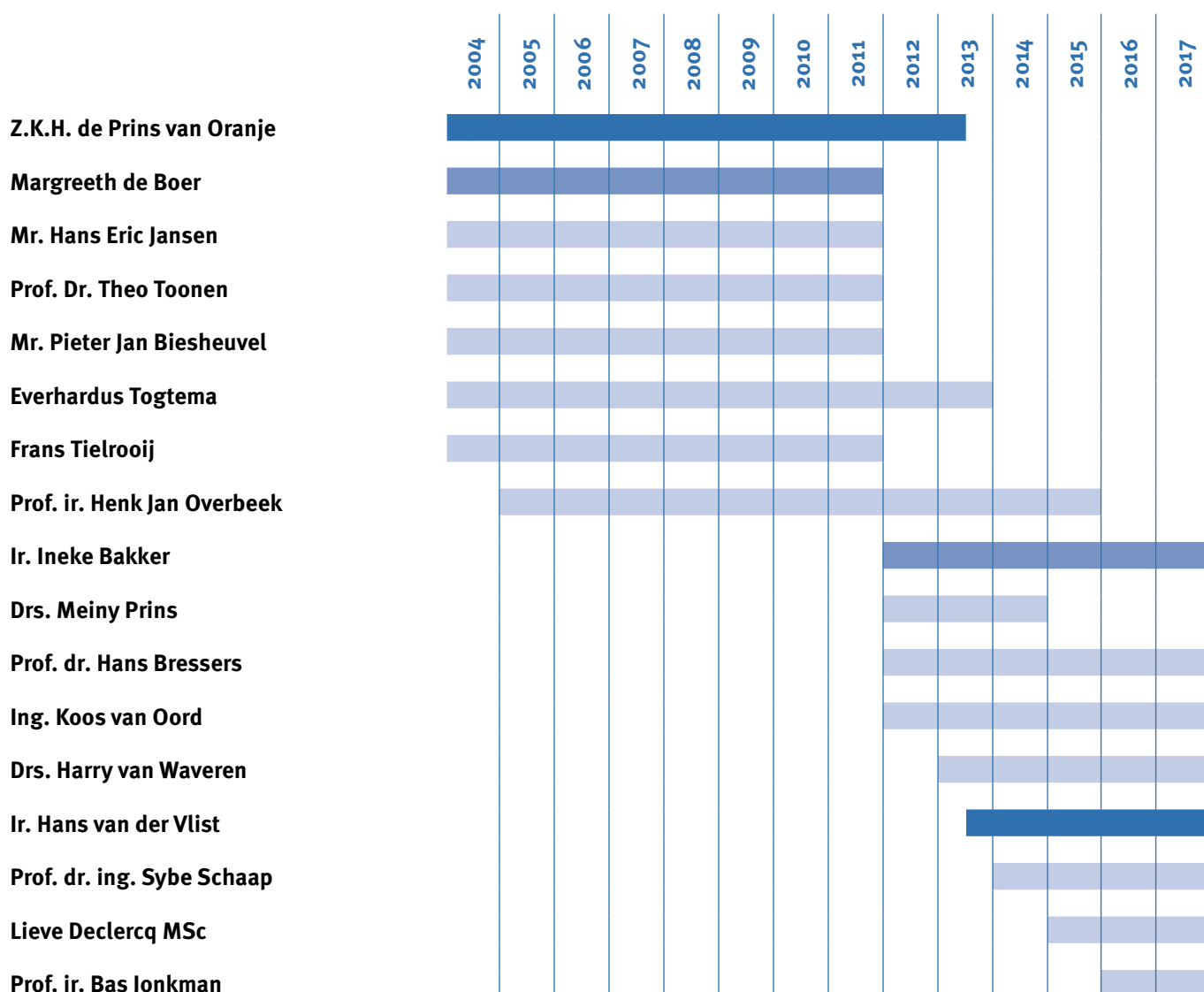
Op 12 februari 2004 kwam de commissie voor de eerste keer bijeen. Op de agenda stond het concept *Water in Beeld 2004*. Een maand later was het advies klaar, het eerste “product” van de commissie was een feit. In dat eerste jaar volgen nog drie adviezen en daarmee maakte de commissie een vliegende start.

‘De bundeling van praktische, bestuurlijke en wetenschappelijke kennis resulteerde in zorgvuldige beleidsadviesing’

~ Margreeth de Boer

Tabel 1: Overzicht leden van de Adviescommissie Water

Voorzitter
 Plaatsvervangend voorzitter
 Leden

Diepgang

'Het was in de begintijd nog tasten naar de reikwijdte van onze advisering', blikt Margreeth de Boer terug. 'Hoe praktisch of juist strategisch moesten de adviezen zijn? En voor wie waren ze bedoeld? Maar werkedeweg werd het taakveld helder en kregen de beleidsadviezen diepgang. De bundeling van praktische, bestuurlijke en wetenschappelijke kennis resulteerde in zorgvuldige beleidsadviesing. De adviezen werden ook met toenemende tevredenheid ontvangen.'

'Het was een feest om te werken met mensen met zo'n diverse achtergrond, kennis en ervaring', zegt Koos van Oord. 'Dit heeft mijn gezichtsveld verbreed. Een veelvoud aan denkbeelden van mensen verbinden tot een helder advies was in dit gezelschap altijd mogelijk.' Frans Tielrooij benadrukt de impact. 'Geef water de ruimte en de aandacht

'De Tweede Kamer stelde onze visie op waterveiligheid zeer op prijs'

~ Henk Jan Overbeek

die het verdient. Dat motto was bij de AcW en haar bevlogen voorzitter (Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje, red.) in goede handen. Als oud-voorzitter van de commissie Waterbeheer 21e eeuw (WB21) heb ik ook de impact van de beleidsadviesing van de AcW ondervonden. Dat WB21 tot zoveel projecten en daden heeft geleid, is mede te danken aan het werk van de AcW. Chapeau!

2005: waterveiligheid erbij

Waterveiligheid was in het beginjaar nog geen adviesonderwerp. Tot staatssecretaris Schultz van Haegen in 2005 besloot om de Technische Adviescommissie voor

de Waterkeringen (TAW) op te heffen. Dit had te maken met haar wens om de adviesstructuur op het gebied van het waterbeheer verder te stroomlijnen en verbeteren. De TAW ging over in het Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW), die zich vooral op de technische aspecten van waterveiligheid ging richten. Hierdoor ontstond meer ruimte voor de AcW om ook waterveiligheid in haar adviesrol te betrekken. Henk Jan Overbeek, voorheen lid van de TAW, werd als nieuw lid benoemd. 'Waterveiligheid was een belangrijk aandachtsgebied voor de AcW', memoreert hij. 'Zeker in de jaren waarin de overstap van overschrijdingskans naar overstromingskans werd overwogen, stelde de Tweede Kamer onze visie ook zeer op prijs. Met een zekere regelmaat overlegden wij rechtstreeks met de vaste commissie van (destijds) V&W van de Tweede Kamer.'

Werkbezoek Munnikenland / Slot Loevestein ~ 15 06 2011

AcW wijst voortdurend op noodzaak modernisering waterveiligheidsbeleid

Waterveiligheid is tijdens het hele bestaan van de AcW een belangrijk, terugkerend thema. Zes adviezen brengt de commissie in totaal uit over dit beleidsterrein. Kritische adviezen, die niet alleen de problemen benoemen, maar ook concrete voorstellen bevatten ter modernisering van het waterveiligheidsbeleid.

Medio 2005 moest de minister van V&W de Tweede Kamer informeren over de resultaten van het project Veiligheid Nederland in Kaart (VNK) en het RIVM-rapport *Risico's in bedijkte termen*. Mede naar aanleiding daarvan bracht de AcW in oktober 2006 een kritisch advies uit over waterveiligheid, getiteld *Veiligheid tegen overstromen*. De commissie waarschuwde hierin dat van een derde van de keringen en de helft van kunstwerken, niet beoordeeld kan worden of ze aan de normen voldoen, vanwege onvoldoende informatie. Ook blijkt er veel te weinig budget om de waterkeringen snel te versterken. De commissie pleitte voor meer geld, modernisering van het waterveiligheidsbeleid, verdere differentiatie van de normen en meer aandacht voor klimaatverandering en rampenbeheersing. Dit advies krijgt veel aandacht, zowel in de media als in de Tweede Kamer.

Sturen op overstromingsrisico's

In de jaren daarop vroeg de commissie keer op keer aandacht voor de noodzaak om het waterveiligheidsbeleid te moderniseren, in de adviezen over de

kabinetsvisie op het waterbeleid (2007), het kabinetsstandpunt over het advies van de tweede Deltacommissie (2008) en het ontwerp NWP (2009). Zo pleitte zij voor een samenhangende, anticiperende visie op de waterveiligheid van Nederland met speciale aandacht voor de middellange termijn (2015-2050). Ook zou er veel meer gestuurd moeten worden op overstromingsrisico's. Daarbij hoort naast het voorkómen van overstromingen (preventie) ook meer aandacht voor schadebeperking door een waterrobuustere inrichting van het overstroombare gebied, het verbeteren van de mogelijkheden van evacuatie en de rampenbestrijding.

Normering

Na het uitkomen van het NWP (2009) bleef de commissie met het onderwerp bezig. In het voorlopig advies over de normering waterveiligheid uit 2011 wees de commissie op de noodzaak om over te stappen van overschrijdingskans naar overstromingskans en

de normen aan te scherpen, gebruikmakend van uitkomsten van een MKBA en studie naar slachtofferrisico's.

In maart 2012 bracht de AcW haar eindadvies over waterveiligheid uit. Daarin sprak zij haar steun uit voor de keuze van het kabinet om het waterveiligheidsbeleid te actualiseren en te baseren op overstromingsrisico's. Zij adviseerde in de normering een basisveiligheidsniveau voor elke inwoner centraal te zetten, vertaald naar een norm voor de overstromingskans per dijkkring(deel). Ook sprak de commissie haar steun uit voor het besluit van de staatssecretaris om het voorstel voor nieuwe normen per regio in het Deltaprogramma te laten uitwerken.

Grootste experts

'Voor het advies over waterveiligheid werkten we nauw samen met de grootste experts op dit gebied afkomstig van kennisinstituten, adviesbureaus en universiteiten', blikt Willem Jan Goossen terug. 'Ik

- **Veiligheid tegen overstromen: rapport over de mate waarin waterschappen zijn voorbereid op crisissituaties (2005)**
- **Advies veiligheid tegen overstromen (2006)**
- **Mondeling advies en voorlopig schriftelijk advies normering waterveiligheid (2011)**
- **Advies waterveiligheid (2012)**
- **Advies meerlaagsveiligheid (2014)**
- **Advies Lange Termijn Ambitie Rivieren (gezamenlijk advies van de AcW en ENW), (2017)**

Zie bijlage op pagina 29 en 30 voor overzicht alle adviezen.

herinner me vooral één vergadering, die ook nog plaatsvond op een toepasselijke locatie - langs de rivier bij het Ruimte voor de Rivier-project Munnikenland en Slot Loevestein - waar we uitgebreid spraken over de kern van het waterveiligheidsadvies. We betrokken daarbij ook de nieuwste inzichten over de voortgaande bebouwing van het overstroombare deel

‘Ik besepte tijdens een vergadering ineens dat een heel groot deel van het economische hart van Nederland “zomaar” onder water kan lopen’

~ *Meiny Prins*

van de Maasvallei, een onderzoek dat we zelf hadden laten uitvoeren.’

Gemeenten aan zet bij MLV

In het eindadvies uit 2012 kwam meerlaagsveiligheid (MLV) al aan bod. De AcW benadrukte dat inzet op alle drie de lagen van belang is. Maar preventie moet voorop staan, want dat blijkt het meest kosteneffectief. In juli 2014 bracht de commissie nog een apart advies over MLV uit. De commissie ziet een belangrijke rol voor gemeenten. Zij moeten de gevolgen van een overstroming voor hun gebied in beeld brengen, samen met waterschappen en veiligheidsregio's. Van belang is ook dat zij ervoor zorgen dat waterrobuuste maatregelen meegekoppeld worden met ruimtelijke (her)ontwikkelingen en investeringen in infrastructuur en gebouwen.

Communicatie

Meiny Prins herinnert zich nog een vergadering over MLV. ‘Daarin werd een landkaart van Nederland getoond met de overstromingsgevoelige gebieden. Ik besepte ineens als ondernemer dat een heel groot deel van het economische hart van Nederland “zomaar” onder water kan lopen. Dat vergt dus niet alleen communicatie richting bewoners over hun vluchtroute, maar ook richting ondernemers. Ik denk dat maar weinig ondernemers beseffen dat het echt niet handig is om bijvoorbeeld de serverruimte op de begaande grond te hebben als je bedrijf in Dordrecht staat.’

Vergeet RO niet

Op 1 januari 2017 werden de nieuwe waterveiligheidsnormen van kracht. Dijkversterkingsprojecten werken er al mee. Daarmee is de modernisering waarover de AcW al sinds 2006 adviseerde, voor een belangrijk deel een feit. Wat resteert, is

Argusogen

‘De adviezen van de AcW werden in de waterkeringswereld met argusogen gevolgd. Vooral de adviezen over waterveiligheid (2012) en meerlaagsveiligheid (2014) hebben veel impact gehad, maar deze konden uiteindelijk op veel bijval rekenen.’ ~ Bas Jonkman

de aandacht voor de ruimtelijke ordening achter de waterkering en de discussie met welke type maatregelen de waterveiligheidsnormen het beste bereikt kunnen worden. Voor het riviereengebied, en met name de Rijntakken en de Bedijkte Maas, spitst die vraag zich toe op de keuze tussen dijkversterkende en/of rivierverruimende maatregelen? Daarover bracht de AcW samen met het ENW eind 2017 nog een advies uit: de Lange Termijn Ambitie Rivieren, haar eennalaatste advies.

Afscheid De Boer, Biesheuvel en Jansen, Woudrichem ~ 15 06 2011

Van beleidsuitvoering naar de complete beleidscyclus

Het NBW had in 2004 de belangrijkste beleidsvoornemens vastgelegd en de stap gemaakt naar de uitvoering. Maar al snel dienden zich weer nieuwe vraagstukken binnen het waterbeheer aan, die om nieuw beleid vroegen. Denk hierbij aan ruimtelijk beleid: hoe leg je verbinding tussen water en ruimte? In 2004 werkte het kabinet aan een nieuwe *Nota Ruimte*, een beleidsnota die

‘De vele adviezen die de commissie besprak, lieten zien hoe divers de Nederlandse waterprojecten zijn’

~ Hans Eric Jansen

relatief veel aandacht besteedde aan water. Voor de commissie, die sterk hechtte aan een goede verbinding tussen ruimte en water, was het snel duidelijk dat zij niet alleen over de uitvoering van de afspraken van het NBW, maar tevens over de beleidsvorming zou moeten adviseren. Ook de voortschrijdende inzichten op het gebied van klimaatverandering en het waterveiligheidsbeleid vroegen om aandacht. Bij het waterveiligheidsbeleid bleek bijvoorbeeld de volledige focus op preventie en het hanteren van vijf klassen van normen voor overschrijdingskans belangrijke beperkingen te hebben.

Mede door deze ontwikkelingen verbreedde het terrein van advisering zich binnen enkele jaren tot de

‘De AcW maakte onderbelichte, langetermijnontwikkelingen zichtbaar’

~ Koos van Oord

hele beleidscyclus. Terugkerende thema's waren waterkwaliteit, waterveiligheid, wateroverlast, zoetwatervoorziening, verzekeren, governance, water- en ruimtelijk beleid, Deltaprogramma, communicatie en educatie. Hans Eric Jansen: ‘Van schoon drinkwater tot riolering, van kustbescherming tot de “put“ van Europa, van logistiek tot watersport, van afwatering tot verfraaiing... Water is echt de blauwe draad die door de Nederlandse samenleving loopt. En het werk van de AcW vormde daar een afspiegeling van.’

Werkbezoek Rotterdam ~ 02 06 2009

Gevraagd en ongevraagd

Een groot deel van de adviezen betrof een verzoek van de bewindspersoon. Denk bijvoorbeeld aan het Advies veiligheid tegen overstromen uit 2006. Maar de commissie agendeerde ook zelf onderwerpen als zij ontwikkelingen of knelpunten signaleerde, zoals de relatie tussen ruimtelijke ordening en water (Nota Ruimte), het verzekeren tegen wateroverlast en overstromingen, de bestuurlijke balans in het waterbeheer, Noordzee en grondwater. De commissie volgde ook

‘Een club die vooruitliep op zaken, die pas veel later gemeengoed zouden worden’

~ Theo Toonen

de ontwikkelingen op de terreinen waarover zij eerder advies had uitgebracht en ondernam, indien nodig, vervolgacties. Uiteindelijk kwamen de wensen van de minister en de commissie bij elkaar in het jaarlijkse overleg over het werkprogramma.

Vooruitloper

De combinatie tussen ver vooruitkijken en strategie maakte de rol van de commissie bijzonder, zowel voor de leden als de omgeving. ‘De toegevoegde waarde van de AcW lag denk ik vooral in de meer strategische adviezen’, zegt Koos van Oord daarover. ‘We gaven aanbevelingen over langetermijnontwikkelingen, die anders onderbelicht waren gebleven.’ Ook Theo Toonen wijst daarop.

‘De veiligheid tegen overstromingen werd weer een belangrijke issue dankzij het advies van de AcW in 2006’

~ Everhardus Togtema

‘Ik ben in mijn loopbaan van vele adviescommissies lid geweest. Maar de vergaderingen van de AcW zijn toch wel de hoogtepunten geweest, waar ik met het meeste plezier naartoe ging. Inhoudelijk, probleemgericht, professioneel, goed voorbereid. Leden met veel passie voor en deskundigheid over het onderwerp en een fijne collegiale sfeer. Een club die vooruitliep op zaken, die pas veel later gemeengoed zouden worden.’

AcW en de minister van IenM ~ 19 06 2017

Blijven hameren op de koppeling tussen water en ruimtelijke ordening

De commissie heeft een groot aantal adviezen uitgebracht over het waterbeleid in de volle breedte, ook wel beschreven met de term “integraal waterbeheer”. Twaalf waren het er in totaal, met terugkerende thema’s als waterkwaliteit, waterveiligheid, zoetwatervoorziening, de waterschappen, financiering over bestuursgrenzen, focus op de langetermijnpogave inclusief klimaatverandering en de koppeling tussen water en ruimtelijke ordening.

Meteen al in haar eerste jaar richtte de commissie zich op de breedte van het waterbeleid in de adviezen over *Water in Beeld 2004* en over de implementatie van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). In datzelfde jaar bracht de AcW ook een advies over de *Nota Ruimte* uit. Daarin is de commissie positief over het stellen van randvoorwaarden (vanuit water) aan de ruimtelijke planvorming. Dit voorkomt namelijk afwenteling van de wateroverlastopgave (trits vasthouden-bergen-afvoeren) en ruimtelijke en/of peilbesluit, die tot bodemdaling leiden in gebieden met dikke veenpakketten (functie volgt peil). De commissie wees verder op het belang van de koppeling met de waterdoelen in de praktijk. Zij adviseerde dan ook de waterparagraaf in structuur- en bestemmingsplannen een zwaardere lading te geven.

Zorgen over normen

Om de afspraken uit het NBW en de Kaderrichtlijn Water (KRW) uit te kunnen voeren, publiceerde het Rijk in de periode 2005-2007 zogenaamde Decemhernota’s. De AcW adviseerde daar twee keer over. Daarin uitte de commissie haar zorg over het gebrek aan voortgang bij de ontwikkeling van normen voor de regionale waterkeringen. Ook zag zij stagnatie op het gebied van waterkwaliteit, voor een groot deel een gevolg van het uitblijven van voortgang in het diffuse bronnenbeleid, waaronder de EU-nitraatrichtlijn.

Positief over de watervisie

In 2005 zorgde orkaan Katrina in de VS voor grote schade. Vlak daarna verschenen nieuwe alarmerende rapporten van

de IPCC. Die vormden mede aanleiding voor de regering om in 2007 een tweede Deltacommissie in te stellen onder leiding van oud-minister Veerman. In datzelfde jaar publiceerde het kabinet ook een Watervisie, als startpunt voor een Nationaal Waterplan (NWP).

De commissie was positief over de Watervisie. Wel adviseerde zij om het toekomstbeeld nog wat verder uit te werken en de uitvoering van het bestaande beleid goed te evalueren. Wat betreft het NWP vond de commissie dat de adaptieve aanpak goed was verwerkt in zowel het langetermijnperspectief als in de kortetermijnacties. Ook het opstarten van het Deltaprogramma werd toegejuicht. De commissie bleef echter bezorgd over het gebrek

- Advies met betrekking tot “Water in Beeld 2004” (2004)
- Tussentijdse monitor implementatie Nationaal Bestuursakkoord Water (2004)
- Advies over de Nota Ruimte (2004)
- Advies met betrekking tot “Water in Beeld 2005” (2004)
- Advies over de Decemhernota 2005 (2005)
- Advies Decemhernota 2006 (2007)
- Advies over de Watervisie (2007)
- Mondeling advies over het eerste concept Nationaal Waterplan (2008)
- Advies over het ontwerp Nationaal Waterplan (2009)
- Advies over water in de Nationale Omgevingsvisie (2015)
- Advies over het Bestuursakkoord Water (2016)
- Advies over integrale toetsing van omgevingskwaliteit (gezamenlijk advies van de AcW en CRa) (2017)

aan een goede koppeling tussen water en ruimtelijke ordening en de (te) lage ambitie van de KRW-doelstellingen in de stroomgebiedbeheerplannen, die eind 2009 gelijktijdig met het NWP werden vastgesteld.

Klimaatadaptie

In 2010 en 2012 bracht de commissie advies uit over doelmatig waterbeheer en de bestuurlijke balans in het waterbeheer. Centraal hierin stond het zorgdragen voor een goed evenwicht en tegenwicht in het waterbeheer. De AcW brak een lans voor een goede analyse, duidelijke taakafbakening, het behouden van een eigen afwegings- en financieringskader voor waterveiligheid en het vergroten van de transparantie. Zij waarschuwde de overheden voor overhaaste structuurveranderingen en het opheffen of samenvoegen van overheidslagen.

Ondertussen werkte minister Schultz van Haegen hard aan de invoering van de Omgevingswet. Daarbij hoort ook een Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Bij de start van dit traject in 2015 adviseerde de AcW te focussen op de waterrobuuste inrichting van Nederland (klimaatadaptatie) en meer inzet op waterkwaliteit, grondwater en de Noordzee.

Modernisering Bestuursakkoord Water

In 2016 boog de AcW zich over het moderniseren van het Bestuursakkoord Water uit 2011. Zij ziet dit bestuursakkoord als waardevol instrument voor het waterbeleid, en adviseerde om speciale aandacht te geven aan innovatie in de waterketen, waterkwaliteit, meerlaagsveiligheid, zoetwatervoorziening en financiering over bestuursgrenzen.

De AcW waarschuwde de overheden voor overhaaste structuurveranderingen en het opheffen of samenvoegen van overheidslagen.

Voorjaar 2017 kwam het laatste advies over het brede waterbeleid uit, en wel over de integrale toetsing van omgevingskwaliteit. De AcW stelde dit advies samen met het College van Rijksadviseurs (CRA) op. De boodschap luidde: zorg voor een goede borging van de beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving, waaronder water. Een sleutelrol hiervoor ligt bij de gemeenten. Volgens de AcW en de CRA zou de inzet van visitatie kunnen helpen om dit te bereiken.

Werkbezoek Afsluitdijk / IJsselmeergebied ~ 09 09 2010

Bron: De Telegraaf

De Telegraaf

Een bijzonder moment was in 2006, toen het Advies veiligheid tegen overstromen veel pers haalde. ‘Op zaterdagmorgen 21 oktober 2006 werd ik al vroeg gebeld door onze vice-voorzitter Margreeth de Boer’, herinnert Everhardus Togtema zich. ‘Het NOS-journaal had een verhaal van De Telegraaf opgepikt, dat Nederland onvoldoende zou zijn voorbereid op overstromingen, gebaseerd op ons advies. Om 11.00 uur die morgen stond ik voor de camera om dit advies toe te lichten. Ik ben ervan overtuigd dat het artikel in De

Telegraaf, de AcW en de kwaliteit van haar adviezen op de kaart heeft gezet. Maar veel belangrijker: de veiligheid tegen overstromingen werd weer een belangrijke issue.’

Pieter Jan Biesheuvel: ‘Het was wel even wennen toen een van de adviezen de voorpagina van De Telegraaf haalde. We waren trots, maar vroegen ons ook af hoe hier de politiek hierop zou reageren. Wat overigens reuze meeviel.’

Externe deskundigen en bestuurders
De commissie kreeg voor het

opstellen van de adviezen alle ruimte. Zij kon zich bijvoorbeeld laten bijstaan door externe deskundigen, onderzoek laten uitvoeren, hoorzittingen houden en bestuurders consulteren. Voor nagenoeg alle adviezen heeft de AcW uitgebreid contact gehad met externe deskundigen en bestuurders. Tientallen expertsessies zijn gehouden, onder andere voor het Advies verzekeren en wateroverlast. Hans Eric Jansen: ‘In overleg met experts en verzekeraars werd een goede en werkbare oplossing gevonden. Helaas werd deze te duur bevonden door het kabinet.’

Van verzekeringspolis naar stresstest

Het voorkomen van wateroverlast is een belangrijk onderwerp in het waterbeheer. Het gaat om overlast na piekregenbuien, waardoor straten onder water komen te staan. Of om langdurige regenval, waardoor beken, boezems en kleine rivieren buiten haar oevers treden. Kunnen we schade als gevolg van wateroverlast verzekeren? Over die vraag en over wateroverlast an sich heeft de AcW diepgravend geadviseerd.

Het (verplicht) verzekeren van overstromingsschade is een complexe discussie met voor- en nadelen. De discussie gaat ook over de rol van de overheid ten opzichte van de verzekeringsmaatschappijen. In het advies uit 2004 constateerde de AcW dat er veel onduidelijkheid bestaat over welke gevallen van wateroverlast wel en niet verzekerd zijn en wie de schade betaalt. Veel burgers en bedrijven zijn onbekend met onverzekerbare risico's. In 2006 bracht de AcW een tweede advies uit over dit onderwerp. Daarin adviseerde de commissie extra preventieve maatregelen te stimuleren, waardoor de economische schade als gevolg van een eventuele overstroming afneemt.

Verzekeringspremie

In augustus 2005 veroorzaakte orkaan Katrina in de Verenigde Staten ongelofelijk veel schade en ruim 1.800 slachtoffers. Mede naar aanleiding van deze gebeurtenis stelde de toenmalige staatssecretaris van V&W een taskforce in om een technisch haalbaar verzekeringsmodel uit te werken. Dit gebeurde in nauwe samenwerking met het Verbond van Verzekeraars en

de ministeries van Binnenlandse Zaken en Financiën. De AcW-adviezen werden hierbij betrokken. In 2009 besloot de staatssecretaris hier echter geen gevolg aan te geven.

Hoge Raad, casus Wilnis

De commissie blijft terugkomen op dit onderwerp. Zo stelde zij in 2011 voor om opnieuw te proberen om tot afspraken te komen over een verzekering tegen wateroverlast. Aanleiding hiervoor was onder andere een uitspraak van de Hoge Raad in de casus Wilnis, waarin de dijk tot opstal werd verklaard. Hierdoor draagt de eigenaar mogelijk verantwoordelijkheid voor slecht onderhoud van de waterkering.

‘Goed om te zien dat de meeste aanbevelingen uit het advies Wateroverlast – zoals de stresstest – nu door het Deltaprogramma worden gerealiseerd’

~ Bas Jonkman

Deltaprogramma pakt de handschoen op

In 2016 was het onderwerp weer aan de orde. Toen ontstond in korte tijd op meerdere plaatsen in Nederland veel schade door piekregenbuien. Vooral de wateroverlast in de zomer in Noord-Brabant krijgt veel aandacht. Het Deltaprogramma pakte de handschoen op. Niet gericht op verzekeraars, maar op het voorkomen van schade, voor de korte maar vooral ook voor de lange termijn gezien de klimaatverandering. Dit vormde een van de hoofdonderwerpen van het Deltaplan

Ruimtelijke Adaptatie, dat werd opgenomen in het Deltaprogramma 2018.

Kwetstbare gebieden in beeld

In dat kader brengt de AcW medio 2017 het Advies wateroverlast uit. De commissie deed onder andere de aanbeveling om een gestandaardiseerde stresstest voor wateroverlast in te voeren. Deze stresstest brengt de gebieden die kwetsbaar zijn voor extreme neerslag op vergelijkbare wijze in beeld. Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie nam dit voorstel over. De commissie deed in dit advies tevens de aanbeveling om te onderzoeken of samenwerking van de overheid met verzekeraars mogelijk is om burgers en bedrijven meer weerbaar te maken om wateroverlast te voorkomen. Verzekeraars kunnen burgers en bedrijven een prikkel geven voor schade-robuuste bebouwing en inrichting van private terreinen.

‘In mijn relatief korte tijd bij de AcW heb ik het meest intensief mee mogen werken aan het Advies wateroverlast’, blikt Bas Jonkman terug. ‘Hierin is een goede balans gevonden tussen technisch-inhoudelijke, ruimtelijke en bestuurlijke adviezen. Het is ook goed om te zien dat de meeste aanbevelingen – zoals de stresstest – nu door het Deltaprogramma worden gerealiseerd.’

- Advies verzekeraars en wateroverlast (2004)
- Advies verzekeren van wateroverlast (2006)
- Brief over verzekeren van wateroverlast (2011)
- Advies wateroverlast (2017)

“College” voor Stientje

De commissie werd in de loop der jaren steeds meer als expert op het terrein van water gezien. Sofie Stolwijk: ‘Zo heeft Henk Jan Overbeek nog eens op verzoek een “college” waterveiligheid gegeven aan Tweede Kamerleden Stientje van Veldhoven en Anne Wil Lucas (Stientje van Veldhoven werd in oktober 2017 staatssecretaris van IenW, red.).’

Praktische toepasbaarheid was een belangrijk criterium. Het ging

weliswaar vaak om langetermijnproblematiek, maar voor de commissie was het uitgangspunt altijd dat de beleidspraktijk van nú er wat mee kon. Sybe Schaap wijst op die bruikbaarheid: ‘Ik heb de AcW ervaren als een breed samengestelde commissie met gedegen inbreng uit de watersector en het openbaar bestuur. Dat de commissie haar werk in een betrekkelijke rust kon doen, heeft bijgedragen aan afgewogen en creatieve adviezen, die hun weg vonden in het Nederlandse waterland en bruikbaar bleken te zijn.’

‘Dat de AcW haar werk in een betrekkelijke rust kon doen, heeft bijgedragen aan afgewogen en creatieve adviezen die bruikbaar bleken te zijn’

~ Sybe Schaap

‘Ook Tweede Kamerleden zagen de AcW als expert op het terrein van water’

~ Sofie Stolwijk

Tabel 2: Overzicht bewindspersonen (portefeuille water) tijdens AcW-periode

Kabinet	Periode	Partijen	Bewindspersoon
Balkenende II	27 mei 2003 – 7 juli 2006	CDA, VVD, D66	V&W: Staatssecretaris Melanie Schultz van Haegen (VVD)
Balkenende III	7 juli 2006 – 22 feb. 2007	CDA, VVD	V&W: Staatssecretaris Melanie Schultz van Haegen (VVD)
Balkenende IV	22 feb. 2007 – 14 okt 2010	CDA, PvdA, CU	V&W: Staatssecretaris Tineke Huizinga (CU), (op 23 feb 2010 afgetreden na benoeming tot minister van VROM) › Minister Camiel Eurlings (CDA)
Rutte I	14 okt. 2010 – 5 nov 2012	VVD, CDA, gedoogsteun PVV	IenM: Staatssecretaris Joop Atsma (CDA)
Rutte II	5 nov. 2012 – 26 okt 2017	VVD, PvdA	IenM: Minister Melanie Schultz van Haegen (VVD)
Rutte III	26 okt. 2017 – heden	VVD, CDA, D66, CU	IenW: Minister Cora van Nieuwenhuizen (VVD)

Verschillende bewindslieden

De commissie had tijdens haar bestaan met verschillende bewindslieden te maken (zie tabel 2). Die hadden ieder hun inhoudelijke accenten en eigen wijze van omgang met de commissie. Soms was het contact nauw en in andere periodes was er wat meer afstand. Met

‘In de vergaderingen en werkbezoeken stond altijd de inhoud centraal’

~ Pieter Jan Biesheuvel

Melanie Schultz van Haegen heeft de commissie het langste samengewerkt (bijna acht jaar). Andere bewindspersonen waren onder andere Tineke Huizinga (drie jaar) en Joop Atsma (twee jaar).

Rammelende bus

De Adviescommissie Water vergaderde gemiddeld vijf keer per jaar. Sofie Stolwijk: ‘We probeerden vergaderingen altijd te combineren met een werkbezoek over het adviesonderwerp. Wat me nog bijstaat, is ons werkbezoek aan een natuurhuis in Vlaanderen met watergraaf van De Dommel, Peter Glas. We hadden een

slechte, rammelende bus zonder airco. Peter vond dat natuurlijk erg vervelend en heeft het er tot op de dag van vandaag nog over. Maar de voorzitter (Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje red.) zat er totaal niet mee.’

Pieter Jan Biesheuvel: ‘Het onderwerp water vraagt om duidelijke analyses en concrete oplossingen. Inhoud stond dan ook altijd centraal in de vergaderingen en bij de werkbezoeken. De toenmalige voorzitter wilde ook dat het onderwerp water centraal stond en niet zijn aanwezigheid.’

Werkbezoek KNMI ~ 25 09 2012

De AcW-adviezen als bouwstenen voor goede wetten en goed bestuur

Sturen we effectief genoeg om de ambities en doelen op watergebied te realiseren? Die vraag stond steeds centraal in de adviezen van de AcW over wetten, besturen en governance. Negen stuks gaf de AcW er in totaal, wat het grote belang van dit beleids-thema onderstreept.

Een goede governance betekent dat verantwoordelijkheden goed zijn belegd en de rollen en taken helder verdeeld. Ook moeten de randvoorwaarden voor de uitvoering op orde zijn, zoals de beschikbaarheid van kennis en financiële middelen. De commissie heeft hierover geadviseerd in het kader van belangrijke nieuwe wetgeving in het waterdomein, zoals de ontwerp Waterwet en de ontwerp Deltawet.

Overwegend positief over ontwerp Waterwet

De Waterwet is bedoeld om de waterstaatswetgeving en het systeem van waterbeheer te integreren. De AcW heeft met name beoordeeld in hoeverre de ontwerp Waterwet een doelmatige uitvoering van het waterbeleid borgt. De commissie was hier in haar advies overwegend positief over. Zij meende dat hiermee een goede stap voorwaarts werd gezet naar een meer integrale aanpak van het waterbeleid, die aansluit bij de brede maatschappelijke opgaven.

Ontwerp Deltawet: ook positief

De Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening betreft een uitbreiding van de Waterwet. Deze bevat artikelen om maatregelen ter bescherming tegen overstroming en zorg voor de zoetwatervoorziening mogelijk te maken. Het is de wettelijke basis voor het Deltaprogramma, het Deltafonds en de benoeming van de deltacommissaris als regeringscommissaris. De commissie adviseerde eind 2009 positief over dit wetvoorstel. 'Het is robuust en houdt rekening met de inhoudelijke dynamiek van toekomstige opgaven en wijzigende externe omstandigheden.' De commissie meende ook dat met de introductie van het Deltafonds, de financiering van maatregelen voor waterveiligheid voor een langere termijn is vastgelegd. De commissie sprak wel haar zorg uit dat ook na 2020 voldoende financiële middelen beschikbaar

moeten zijn om uitvoering te kunnen geven aan het Deltaprogramma.

In het concept van de Deltawet en met name in de Memorie van Toelichting zijn veel aanbevelingen uit eerdere AcW-adviezen overgenomen, zoals de komst van een Deltafonds.

Governance Deltaprogramma

In 2010 startte het Deltaprogramma, bedoeld om Nederland nu en voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en om de zoetwatervoorziening op orde te houden. Als onderdeel van een tussentijdse evaluatie, gaf de commissie medio 2014 advies over de governance van het programma. Zij wees op het belang om de samenwerking in een nationaal programma voort te zetten en de toegevoegde waarde van de deltacommissaris in dit proces. Want er is nog veel werk te doen.

- **Advies over de ontwerp Waterwet (2006)**
- **Advies over Nederlands waterbeheer in Europees en grensoverschrijdend perspectief (gezamenlijk advies van de AcW en de CAW) (2007)**
- **Advies over de Deltawet (2009)**
- **Advies over doelmatig waterbeheer (2010)**
- **Advies over de bestuurlijke balans in het waterbeheer (2012)**
- **Advies governance Deltaprogramma (2014)**
- **Advies over innovatie in de waterketen (2015)**
- **Advies over het waterschapsbestuur (2015)**
- **Advies watergezant (2017)**

Grensoverschrijdende samenwerking

Ook de adviezen over innovatie in de Waterketen en over het waterschapsbestuur bevatten aanbevelingen over de governance. De commissie stelde dat meer grensoverschrijdende en opgabe-gerichte samenwerking tussen partijen in de waterketen een cruciale voorwaarde is voor innovatie in de waterketen. In 2015 stelde de AcW dat bij de samenstelling van het waterschapsbestuur het ordenend principe “belang-betaling-zegenschap” nog steeds valide is. Het past goed bij het functionele karakter van de waterschappen.

Zij adviseerde niets te wijzigen aan de verkiezingssystematiek van het waterschap en daarmee ook de geborgde zetels landbouw, natuur en bedrijven te behouden.

Watergezant

In haar laatste jaar bracht de commissie een advies uit over de watergezant. Het betrof een evaluatie van de wijze waarop de watergezant zelf en degenen die hem aanstuurden, functioneerden. De commissie ziet dat de watergezant een belangrijke rol en functie vervult om de internationale waterambitie te realiseren. De effectiviteit kan verder worden vergroot door goede samenwerking en prioriteitstelling door de departementen die betrokken zijn bij de internationale waterstrategie.

De commissie deed de aanbeveling om scherp te zijn over wie eindverantwoordelijk is voor het functioneren van de watergezant. Ook moet helder zijn wie moet zorgen voor voldoende mensen en middelen, zodat de watergezant zijn werk goed kan doen. De betrokken departementen hebben mede op basis van dit advies de aansturing van de watergezant vereenvoudigd en de rolverdeling verbeterd. Het advies wordt ook betrokken bij het besluit over mogelijke verlenging van de functie van watergezant, die in maart 2018 afloopt.

Smal en breed

‘Het mooiste aan ons werk in de AcW vond ik dat een “single issue” als Water zoveel (beleids)terreinen verbond. Dat viel me het meest op bij het Advies innovatie in de kleine waterketen. Hierin kwamen onder andere ondernemerschap, industrie/chemie, bestuur, wetgeving, milieu, water, ruimtelijke ordening aan de orde. Wij keken “breed”, oftewel integraal en adviseerden vervolgens “smal”, oftewel sectoraal.’

~ Ineke Bakker

Werkbezoek Rotterdam ~ 02 06 2009

Werkbezoek Waterschap de Dommel ~ 10 04 2008

Werkbezoek Lekkerkerk ~ 04 02 2010

Werkbezoek Utrecht ~ 18 02 2016

Een greep uit de werkbezoeken

De Dommel (april 2008). De AcW bracht hier samen met de Commissie Advies-
ring Waterstaatswetgeving (CAW) onder
leiding van waterschap de Dommel een
bezoek aan de rivier de Dommel in het
Nederlands/Vlaamse grensgebied. Er
was aandacht voor waterkwaliteit, met
name door lozingen zware metalen door
Vlaamse zinkfabriek.

~

Lekkerkerk (februari 2010). Hoogheem-
raadschap van Schieland en de Krimpe-
nerwaard had de AcW uitgenodigd voor
een werkbezoek aan de dijkversterking
langs de Nederlek. De commissie liet
zich vooral informeren over de speciale
technieken waarmee de overlast voor de
omwonenden is beperkt.

~

Afsluitdijk/IJsselmeergebied (september
2010). De commissie bezocht samen
met de CAW de sluizen op de Afsluitdijk,
kreeg een toelichting van Rijkswaterstaat
aan de renovatie van de sluizen en werd
bijgepraat over het werk van het Deltapro-
gramma IJsselmeergebied.

~

Woudrichem (juni 2011). De commissie werd
rondgeleid in het gebied rondom Slot Loe-
vestein en hoorde hoe het Ruimte voor de
Rivier-project Munnikenland waterveiligheid
met natuurontwikkeling combineert.

~

Koninklijk Nederlands Meteorologisch
Instituut (KNMI) in de Bilt (september 2012).
De commissie kreeg informatie over de
nieuwe KNMI-klimaatscenario's. Ook werd
in aanwezigheid van de deltacommissaris
gesproken over het Deltaplan 2013.

~

Priva in De Lier (december 2012). Dit bezoek
was ter voorbereiding op het advies over
de zoetwatervoorziening. Het bedrijf Priva
ontwikkelt en maakt systemen voor veilig en
verantwoord gebruik van water.

~

Nederlands Instituut voor Ecologie (NI-
OO-KNAW) in Wageningen (april 2013). De
commissie werd hier geïnformeerd over de
experimenten met gesloten kringlopen van
water, energie en grondstoffen.

~

Waternet in Amsterdam (september 2014).
Hier kreeg de AcW uitleg over de drijfveren
van Waternet om te innoveren in de water-
keten en de concrete projecten hiervoor.

~

Deltares in Delft (september 2015). Hier
woonde de commissie een discussie bij
over waterkwaliteitsonderwerpen en werd
de Deltagoot bezocht. Ook kreeg de AcW
uitleg welke kennis van Deltares toepas-
baar is voor beleidsvraagstukken.

~

Gemeente Utrecht (februari 2016). Tijdens
dit bezoek deelden de gemeente en
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijn-
landen hun ervaringen met ruimtelijke
adaptatie in het centrum van Utrecht.

~

Drinkwaterwinningslocatie van Vitens in
Dalflen (augustus 2017). Hier kreeg de
AcW toelichting op de drinkwaterberei-
ding uit oeverinfiltraat uit Overijsselse
Vecht. Ook vond hier een expertmeeting
plaats voor het advies over grondwater.

~

Commitment

Zes jaar lang – van 2005 tot 2012 – bleef de samenstelling van de AcW nagenoeg ongewijzigd. Dat zegt veel over het functioneren van de commissie en het commitment van de leden. In oktober 2011 vertrokken Margreeth de Boer, Hans Eric Jansen en Pieter Jan Biesheuvel en een aantal maanden later namen ook Theo Toonen en Frans Tielrooij afscheid. De voorzitter en de leden Overbeek en Togtema gingen door en droegen de opgedane kennis en ervaring over aan vijf nieuwe leden (zie tabel 1 op pagina 8). In december 2014 stopte Everhardus

Onze 'eigen' Henk Jan Overbeek en Koos Wieriks op de cover van Elsevier in april 2007, behorend tot de honderd uit het netwerk van de toekomstige Koning. Bron: Elsevier.

Togtema, na bijna tien jaar. Henk Jan Overbeek ging door tot februari 2016, en is met ruim 10,5 jaar het langstzittende lid van de commissie geweest.

Afscheid van de eerste voorzitter

Op 16 april 2013 zat Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje voor de laatste keer de commissie voor. Na ruim negen jaar en precies vijftig vergaderingen – hij miste er niet eentje – nam hij afscheid om zich aan zijn koningschap te wijden. Veel leden koesteren warme herinneringen en roemen zijn betrokkenheid bij de watervraagstukken. Henk Jan Overbeek illustreert dat als volgt. 'Leden van de AcW waren uitgenodigd voor zijn beëdiging. Na afloop was een ontvangst in het Koninklijk Paleis. Plots stond hij naast me. Hij bedankte me voor het werk in de AcW en vroeg terloops mijn aandacht voor een aantal aspecten van "de kleine waterketen", waarover wij toen een advies schreven. Op zo'n dag, te midden van vele honderden gasten, zo bij de les. Echt een watermanager pur sang.'

Ook Ineke Bakker kijkt met veel plezier terug op zijn voorzitterschap. 'Hij bezat een enorme dossierkennis, was deskundig en toch bescheiden in zijn rol. Hij heeft ook in belangrijke mate bijgedragen aan het leggen van de verbinding tussen water en ruimtelijke ordening.'

'De wisseling van het voorzitterschap maakte het mogelijk om als commissie nog wat scherper te adviseren'

~ Harry van Waveren

Leven met water

'Met groot genoegen kijk ik terug op mijn jaren als voorzitter van de Adviescommissie Water (AcW). Het was een leerzame en tegelijkertijd vruchtbare periode. In de wetenschap dat water zich soms wel laat leiden, maar nooit laat dwingen en in het besef dat ons land gebouwd is op het fundament van waterveiligheid, heeft de AcW een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een verandering in het denken over duurzaam en integraal waterbeheer. Eeuwenlang strenden we tegen het water. Nu leven we met water, omdat meer ruimte voor water en natte natuur hand in hand gaat met meer zekerheid voor mensen. Zo blijven we in Nederland steeds weer op een nieuwe manier invulling geven aan die beroemde regel op het herinneringsreliëf op de Afsluitdijk: "Een volk dat leeft, bouwt aan zijn toekomst".'

~ Koning Willem-Alexander
Voorzitter van de Adviescommissie Water 2004-2013

Baggeren, kabinetstandpunt Deltacommissie, communicatie en arbeidsmarkt

Extra baggeren: wat zijn de kosten en baten?

Een klein advies ging over een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) van extra baggeren van vaarwegen in 2005. De commissie zag geen onderbouwing van de conclusie dat extra geld voor baggeren voldoende baten voor landbouw, natuur, recreatie en stedelijk waterbeheer op zou leveren. Zorg was er wel of het Rijk voldoende stortcapaciteit realiseerde, de commissie wees op de interventiemogelijkheden die de Wet Ruimtelijke Ordening en de rijksprojectenprocedure bood. Ten slotte gaf zij de suggestie om de kosten-batenverhoudingen van baggeren per stroomgebied inzichtelijk te maken, voor landelijke besluiten over de inzet van middelen.

Verheuging over kabinetsstandpunt Deltacommissie

Een bijzonder advies betrof het kabinetsstandpunt Deltacommissie uit 2008. De AcW was verheugd dat hier op hoofdlijnen veel eerdere adviezen van de commissie in stonden. Voorbeelden waren het inhalen achterstand dijkversterkingen, overstap naar nieuwe normen, verbeteren van afstemming met andere beleidsterreinen en een stevig juridisch kader en solide financiering voor de lange termijn. Ook de integrale aanpak was overgenomen. Daarbij waarschuwde de commissie wel voor de weerbarstige praktijk. Zo was er ondanks invoering van de Watertoets in 2003 nog altijd nauwelijks aandacht voor water in de ruimtelijke planvorming. Ook blijkt het lastig om andere belangen goed in te passen bij de realisatie of het beheer van waterstaatkundige werken. Nog iets opvallends; in die dagen was nog sprake van een deltaregisseur, en was er de wens

om het Deltaprogramma de status van een structuurvisie te geven.

Communiceren over water

Zowel in de Watervisie als in het op te tuigen Deltaprogramma werd in 2009, net zoals nu, veel belang gehecht aan communicatie. In een speciaal advies over dit onderwerp beaamde de commissie dat de roep om extra aandacht voor communicatie terecht was. De aanleidingen waren een veranderende rol van de overheid, de nieuwe uitdagingen van het waterbeleid en de behoefte aan innovatieve oplossingen, fysieke ruimte voor maatregelen en extra geld van de maatschappij. De commissie adviseerde om de mens veel meer centraal te stellen in de communicatie over het water. Ook pleitte zij voor een langdurige programmatische aanpak, en maatwerk bij het benaderen van een veelheid aan partijen. Ten slotte gaf zij nog mee dat participatie vooral zinvol is bij lokale projecten die burgers echt raken.

Inspelen op tekorten op de arbeidsmarkt

In 2011 bracht de AcW op verzoek een advies uit over onderwijs en de arbeidsmarkt. Zij voorspelde grote tekorten aan geschoold personeel in de watersector voor de komende decennia. Een constatering die nog steeds actueel is. Het advies omvatte het voorstel om kwantitatieve doelen te stellen voor de instroom van jongeren in de watersector, goed te leren van eerdere acties op dit gebied en oprichting van een nieuwe stuurgroep met bedrijfsleven, onderwijs en overheden.

Lef

‘In de discussie over de noodzakelijke aanleg van stortplaatsen, maakte een lid de opmerking: “dat moet je als provinciaal bestuurder niet willen; als je dat doet, vliegen de bakstenen zo door je ramen”. Toch pleitte de AcW ervoor om meer stortplaatsen te realiseren. Ik vind dat van lef getuigen.’
~ Albert van der Beesen

Mens centraal

‘Een van de leukste trajecten vond ik het advies over communicatie in waterbeleid uit 2009. Tegen de aanvankelijke scepsis van de technici en waterdeskundigen in, wisten we toen het belang van maatschappelijke communicatie rond water en waterveiligheid op de agenda te krijgen. Hoe? Door niet de dreiging te benadrukken, maar door de mens centraal te stellen. Want water is geen probleem. Water is hip. Veerkracht – velen spreken inmiddels ook over resiliëncie – begint en eindigt bij de mens.’
~ Theo Toonen

- Advies over de MKBA waterbodems (2005)
- Advies over de kabinetsreactie op de aanbevelingen van de Deltacommissie 2008 (2008)
- Advies over communicatie in het waterbeleid (2009)
- Advies over onderwijs en arbeidsmarkt delta- en watertechnologie (2011)

Nieuwe voorzitter

De nieuwe voorzitter werd Hans van der Vlist, iemand met veel kennis en ervaring op het gebied van water en andere beleidsvelden, als bestuurder en topambtenaar. ‘Wat heb ik genoten van zijn voorzitterschap’, vertelt Koos van Oord. ‘Hij liet de leden aan het woord, maar kon ook op de minuut af het gesprek over een agendapunt beëindigen met een korte samenvatting en voldoende aanwijzingen voor het vervolgtraject.’ Harry van Waveren over de wisseling: ‘De Adviescommissie Water is altijd zeer deskundig van informatie voorzien vanuit het veld. De wisseling van het voorzitterschap heeft daar geen verandering in gebracht. Wel werd het daardoor mogelijk om als commissie nog wat scherper te adviseren. Ik heb van alle aspecten van het werk genoten, maar in het bijzonder van de onderlinge discussies, die zorgden voor deze scherpte.’

‘Van rustig afbouwen was geen sprake, in haar laatste maand heeft de commissie nog twee adviezen en een notitie uitgebracht’

~ Willem Jan Goossen

Compact secretariaat

De commissie werd ondersteund door een secretariaat met gemiddeld drie à vier leden (vaak nog geen twee fte), dat was ondergebracht bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat (later van Infrastructuur en Milieu). Veertien medewerkers, waaronder vijf secretarissen heeft de commissie gehad in de loop der jaren. Ineke Bakker: ‘Bijzonder aan de AcW, was het altijd kundige secretariaat, dat de leden vanuit een minimale personele bezetting professioneel en vaak verrassend wist te voeden en bij te sturen.’

De brede blik van de commissieleden kwam tot uiting in in de vergaderingen en in de reacties op de conceptadviezen. Henk Jan Overbeek: ‘Ik heb mij dikwijls verbaasd over het elan waarmee ons secretariaat hiermee omging: de gebruikelijke puntigheid van onze adviezen bleef behouden.’

Juni 2017: Schultz van Haegen kondigt opheffing aan

Het hing al langer in de lucht, maar medio 2017 was de kogel door de kerk. Op 30 juni 2017 publiceerde de Staatscourant dat de AcW per 1 januari 2018 zou worden opgeheven. Bijzonder is dat het besluit tot opheffing werd genomen door de

‘Voor het secretariaat was het een feest om je te kunnen verdiepen in een onderwerp; te zien dat alle deuren open gaan; en je conceptadvies vervolgens in de commissie van verschillende kanten belicht te zien’

~ Joost Buntsma

oprichtster: Melanie Schultz van Haegen. Zij wilde het besluit niet doorschuiven naar haar opvolgster. De opheffing kwam voort uit de politieke wens om het aantal adviesraden op rijksniveau te verminderen. Ook sluit het aan op het nieuwe omgevingsbeleid, waaronder de Omgevingswet, dat de integrale benadering van omgevingsvraagstukken meer centraal stelt. De taak voor de advisering over het waterbeleid wordt overgenomen door de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). In het laatste half jaar heeft de commissie nog een grote eindsprint ingezet om twee adviezen af te ronden. Daarmee stond uiteindelijk de teller op 39 adviezen en kwam een einde aan veertien jaar Adviescommissie Water.

Focus op een adaptieve aanpak en systeemveranderingen

Vier adviezen heeft de AcW uitgebracht over waterkwaliteit en zoetwatervoorziening. Ook kwamen deze twee adviezen over beleidsthema's aan de orde in de Decembernota's (2005 en 2006), het ontwerp Nationaal Waterplan en het kabinetsstandpunt over het Advies van de Deltacommissie (in 2009).

In het advies over zoetwatervoorziening (2013) pleitte de commissie voor de ontwikkeling van een zoetwaterstrategie voor de lange termijn om de beschikbaarheid van voldoende zoet water te borgen, in de vorm van een adaptieve aanpak. Grootschalige nieuwe werken achtte de commissie op korte termijn niet nodig, maar systeemveranderingen zouden op lange termijn onvermijdelijk zijn.

Breder debat

De AcW adviseerde om een breder en intensiever debat te voeren over het gebruik van water, de afnemende beschikbaarheid ervan en het belang van innovaties. Ook wees de commissie op de exportkansen van innovaties. Deze aanbevelingen zijn gebruikt bij de voorbereiding van de Deltabeslissing Zoetwater in 2014.

Bezorgdheid over waterkwaliteit

In de adviezen over waterkwaliteit uit 2015 en 2016 uitte de AcW grote bezorgdheid over de waterkwaliteit. De doelen voor 2027 uit de Kaderrichtlijn Water zouden niet worden gehaald zonder

extra maatregelen. Tegelijkertijd wees zij op nieuwe aandachtspunten, zoals medicijnresten, microplastics en nieuwe stoffen in het water.

Gebrek aan verantwoordelijkheid

Hoofdoorzaak waarom Nederland weinig voortgang boekt bij de aanpak van de problemen met waterkwaliteit, is dat betrokken partijen te weinig verantwoordelijkheid nemen, zo analyseerde

‘Verbindingen leggen tussen praktijkveld, wetenschap en politieke besluitvorming: dat was een sterke kant van de AcW’

~ Hans Bressers

de commissie in het advies uit 2015. Daarnaast zijn de gepresenteerde maatregelen onvoldoende om de doelen te bereiken, ontbreekt kennis en zijn de normenkaders voor waterkwaliteit vanuit verschillend perspectief ontwikkeld en daarom niet eenduidig. Deze adviezen zijn onder andere gebruikt voor de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater.

‘De AcW is rond dit adviestraject aanwezig geweest op conferenties van praktijkmensen uit de waterwereld, we hebben lopend wetenschappelijk onderzoek ingebracht en hebben met het voorlopige briefadvies

de politiek in beweging gebracht’, zegt Hans Bressers hierover. ‘Dat was een sterke kant van de AcW: op pragmatische en productieve wijze verbindingen leggen tussen praktijkveld, wetenschap en politieke besluitvorming.’

Versnelling

In het vervolgadvisie uit 2016 adviseerde de AcW om een versnelling aan te brengen in de aanpak van de problemen met waterkwaliteit en te focussen op nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en nieuwe stoffen, waaronder geneesmiddelen. De commissie was met name kritisch over het uitblijven van de noodzakelijke maatregelen om de emissies uit de landbouw aan te pakken. Zij pleitte voor versterking van financiële prikkels. Zij brak een lans voor een Nationaal Programma Waterkwaliteit. Dat overheden, Kamerleden en ngo's het advies goed hadden gelezen, bleek tijdens het Algemeen Overleg Water in juni 2016. Hier werd uitgebreid aan het advies gerefereerd.

Kwaliteit grondwater

Mede omdat aandacht voor de kwaliteit van grondwater achterbleef bij dat voor

- Advies zoetwatervoorziening (2013)
- Briefadvies waterkwaliteit (2015)
- Vervolgadvies over waterkwaliteit (2016)
- Advies grondwater (2017)

oppervlaktewater, bracht de commissie vlak voor haar opheffing nog het advies grondwater uit (december 2017). Zorgwekkend is dat de te hoge concentraties aan nutriënten en bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater en ondiepe

‘De AcW durfde onafhankelijk te prikkelen op voor Nederland essentiële dossiers op gebied van ruimte en water’

~ Lieve Declercq

grondwater hun weg ook vinden naar diepere grondwaterlagen, waaronder die voor drinkwater. Bovendien blijkt dat partijen elkaar niet goed weten te vinden, vanwege de complexe governance. Hierdoor blijven kansen om de grondwaterkwaliteit te verbeteren onbenut. Wederom constateerde de commissie dat de verschillende normenkaders niet goed op elkaar aansluiten. De commissie adviseerde om dit vraagstuk volop aandacht te geven bij de nieuwe minister van Infrastructuur en Waterstaat, Cora van Nieuwenhuizen en de Rli.

Prikkelen

‘Ons Vervolgadvies waterkwaliteit (2016) heeft bij waterminnend Nederland het besef aangewakkerd dat wij niet alleen primus inter pares moeten zijn in waterveiligheid, maar ook op gebied van waterkwaliteit. Dit is een voorbeeld waarom de AcW belangrijk was: zij durfde onafhankelijk te prikkelen op voor Nederland essentiële dossiers op gebied van ruimte en water om net dat zetje in de goede richting te geven.’

~ Lieve Declercq

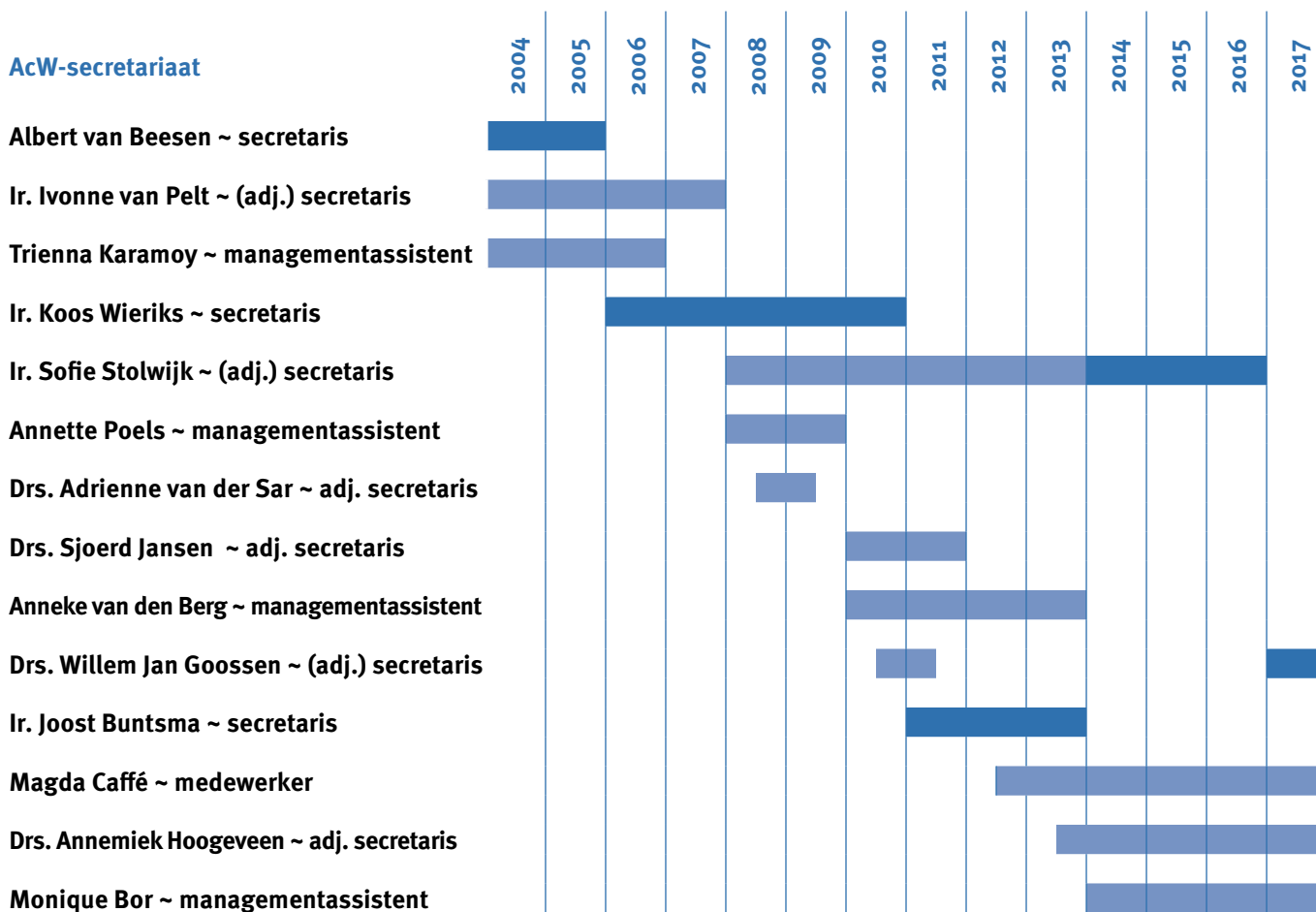

Expertbijeenkomst grondwater Dalfsen ~ 25 08 2017

Facts & figures

Tabel 3: Overzicht leden van het secretariaat van de Adviescommissie Water

Secretaris

Overzicht adviezen Adviescommissie Water

2004

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
1	Maart	Advies met betrekking tot “Water in Beeld 2004”	
2	September	Tussentijdse monitor implementatie Nationaal Bestuursakkoord Water	AcW 2004-24
3	November	Advies over de Nota Ruimte	AcW-2004/31
4	November	Advies met betrekking tot verzekeren en wateroverlast	AcW2004/32

2005

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
5	Maart	Advies over de MKBA waterbodems	AcW-2005/24
6	Maart	Advies met betrekking tot “Water in Beeld 2005”	AcW-2005/25
7	November	Veiligheid tegen overstromen: rapport over de mate waarin waterschappen zijn voorbereid op crisissituaties	AcW-2005/106
8	November	Advies over de Decemhernota 2005	AcW-2005/107

2006

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
9	Februari	Advies inzake verzekeren en wateroverlast	AcW-2006/002
10	Juni	Advies over de ontwerp Waterwet	AcW-2006/062
11	Oktober	Advies veiligheid tegen overstromen	AcW-2006/103

2007

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
12	April	Advies Decemhernota 2006	AcW-2007/020
13	November	Advies over Nederlands waterbeheer in Europees en grensoverschrijdend perspectief (gezamenlijk advies met de Commissie van advies inzake waterstaatswetgeving (CAW))	AcW-2007/248
14	December	Advies over de Watervisie	AcW-2007/215

2008

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
15	Oktober	Advies over de kabinetsreactie op de aanbevelingen van de Deltacommissie 2008	AcW-2008/333
16		Mondeling advies over het eerste concept Nationaal Waterplan	

2009

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
17	April	Advies over communicatie in het waterbeleid	AcW-2009/105
18	Juni	Advies over het ontwerp Nationaal Waterplan	AcW-2009/256
19	December	Advies over de Deltawet	AcW-2009/433

2010

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
20	Juni	Advies over doelmatig waterbeheer	AcW-2010/153

2011

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
21	Februari	Mondeling advies en voorlopig schriftelijk advies normering waterveiligheid	AcW-2011/17093.01
22	Juni	Brief over verzekeren van wateroverlast	AcW-2011/95004
23	Augustus	Advies over onderwijs en arbeidsmarkt delta- en watertechnologie	AcW-2011/119438

2012

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
24	Maart	Advies waterveiligheid	AcW-2012/37308
25	November	Advies over de bestuurlijke balans in het waterbeheer	AcW-2012/176550

2013

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
26	Maart	Advies zoetwatervoorziening	AcW-2013/41609

2014

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
27	Juni	Advies governance Deltaprogramma	AcW-2014/110077
28	Juli	Advies meerlaagsveiligheid	AcW-2014/130172

2015

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
29	April	Advies over innovatie in de waterketen	AcW-2015/36053
30	Juni	Briefadvies waterkwaliteit	AcW-2015/100899
31	Juli	Advies over het waterschapsbestuur	AcW-2015/132924
32	December	Advies over water in de Nationale Omgevingsvisie	AcW-2015/257869

2016

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
33	Mei	Vervolgadvies over waterkwaliteit	AcW-2016/87710
34	Juli	Advies over het Bestuursakkoord Water	AcW-2016/148366

2017

Nr.	Maand	Advies	Nota nummer
35	Januari	Advies over integrale toetsing van omgevingskwaliteit (gezamenlijk advies met het College van Rijksadviseurs (CRA))	AcW-2017/16349
36	Mei	Advies wateroverlast	AcW-2017/11371
37	Juni	Advies watergezant	AcW-2017/143565
38	December	Advies Lange Termijn Ambitie Rivieren (gezamenlijk advies met Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW))	AcW-2017/309074
39	December	Advies grondwater	AcW-2017/310926

